

Висновки. Тож висновком даного дослідження є актуальність консультування сільгоспвиробників з приводу технології виробництва сільськогосподарської продукції та юридичний захист сільгоспвиробників. В регіоні залишається актуальним питання створення, функціонування й ефективного розвитку інформаційно-консультаційних формувань, що спеціалізуються на наданні соціально орієнтованих послуг.

Література:

1. Самсонова В. В. Сутність організаційно-економічного механізму поширення сільськогосподарських знань та інформації / В. В. Самсонова // Науковий вісник НАУ. – 2006. – Вип. 100. – С. 329 – 333.

2. Гриценко М. П. Розвиток дорадчої діяльності в Київській області: досвід, перспективи, проблеми [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.koras.com.ua>.

3. Приліпко С. М. Інститут післядипломної освіти та дорадництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://udau.edu.ua/index.php?pid=163>

Рецензент: д.е.н., професор Нестерчук Ю.О.

УДК 631.16: 336.717.036

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ТА ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНУ

Федорова С.В., аспірантка

Луганський національний аграрний університет

У статті розглянуті питання теоретичних основ регулювання цін в сільському господарстві та харчовій промисловості регіону.

In the article the considered questions of theoretical bases of adjusting of prices are in agriculture and food industry of region.

Постановка проблеми. Міжнародна практика показує, що методологічний аспект ціноутворення в розвинутих країнах полягає в розробці державними органами загальних принципів, методів та нормативів встановлення цін. Удосконалення методів регулювання цін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державного регулювання ринкової економіки розглядалось в роботах українських науковців: В. Ткаченко, В. Богачова, О. Шпичака, Л. Балабанової, С. Безкоровайної, В. Венгер, В. Калюжного, П. Буряка, та російських економістів Л. Абалкіна, О. Богомолова, Е. Гайдара, С. Шаталіна, Г. Явлінського, Л. Злотникова.

Постановка завдання. Проаналізуємо методичні аспекти цінового механізму харчової промисловості регіону.

Виклад основного матеріалу досліджень. Успіхи становлення і розвитку ринкових відносин в економіці агропромислового комплексу України в значній мірі залежали від системи ціноутворення на продукцію АПК, її відповідності новим умовам організації виробничої діяльності та підприємництва [1].

Особливу роль при формуванні ринкових відносин відіграє цінова еквівалентність міжгалузевого товарообміну між сільським господарством та іншими галузями АПК, що його обслуговують. Тому державна політика пови-

нна спрямовуватися на забезпечення рівних економічних умов для учасників товарообміну [2].

У процесі реформування цінового механізму АПК в умовах переходу до ринкових відносин необхідно орієнтуватися на основні напрямки його удосконалення:

а) комплексний підхід до формування цін на всіх стадіях відновленого циклу;

б) поступовий перехід від регульованих до вільних цін при активній ролі держави, враховуючи платоспроможність населення;

в) граничний рівень цін на продукцію монополій;

г) постійне зближення внутрішніх та світових цін.

2. У процесі реформування системи ціноутворення слід чітко визначити наступні задачі:

а) забезпечення у народному господарстві формування цін на єдиній методологічній основі;

б) передбачити пріоритетність розвитку АПК в Україні;

в) гарантувати еквівалентність обміну між сільським господарством та АПК [3].

Вивчення досвіду ціноутворення в закордонних країнах важливо як саме по собі, тобто для розуміння його закономірностей і тенденцій, так й (це більш важливо) для його творчого використання з урахуванням національних особливостей для формування цінового механізму й цінової політики в нашій країні.

Історія підтвердила неефективність як монополізованої, так і чисто ринкової економіки, віддавши перевагу економіці змішаного типу. Більшість країн з економікою змішаного типу як загальна тактика використовують певні правила ціноутворення. Ці правила оформляються у вигляді законодавчих актів, що регламентують порядок і методологію формування цін.

Перехід до ринкових відносин в Україні припускає розвиток навичок відбору всього кращого, що було накопичено в області теорії й практики ціноутворення світовим господарством, і творче використання їх для перебудови вітчизняного ціноутворення з урахуванням національної специфіки.

Як ми вже відзначали, заходу впливу на виробників з боку держави можуть бути як прямими (шляхом установлення певних правил ціноутворення), так і непрямыми (через такі економічні важелі, як фінансово-кредитний механізм оплата праці, оподаткування).

На способи й методи державного регулювання цін впливають різноманітні фактори - національні, кліматичні, сировинні, політичні, а також те, яке місце займає країна у світовому подолу праці.

Світова практика державного регулювання цього сектора економіки засвідчила існування різних форм державного впливу на виробника. Так, високорозвинені країни, які традиційно експортують сільськогосподарську продукцію (США, Канада, Австралія) і прагнуть зберегти місце на ринку, посилюють підтримку вітчизняного фермерства. Країни, які традиційно імпортують значну частину продуктів харчування (Японія, Норвегія, Австрія та

ін.) прагнуть зменшити залежність від країн-експортерів, підтримуючи власного товаровиробника. На різних етапах економічного розвитку держави змінюють рівень підтримки (посилюють або зменшують) власного сільського господарства.

У більшості країн світу система державного регулювання цін майже однакова і зводиться до запровадження нижніх і верхніх меж ціни, індикативних або умовних цін, які держава прагне підтримувати. Інструментом такого регулювання є політика скуповування або продажу продукції (товарна інтервенція). Така система цінового регулювання широко використовується у США на зернові культури, молоко, сир, масло та ін. Конгрес визначає рівень умовної ціни кожного виду сільськогосподарської продукції, і якщо ринкові ціни кожного виду опускаються нижче від цього рівня, то продукти скуповує держава.

У цілому можна виділити два основних етапи переходу до ринкового ціноутворення в країнах Східної Європи.

На першому етапі здійснювалася дерегуляція цін значної частини споживчого ринку при контролі за цінами на найважливіші товари й послуги, збереженні державних дотацій і компенсацій населенню виникаючих втрат шляхом індексації грошових доходів й ощадних вкладів. При цьому проводилася політика росту грошової емісії й витрат держбюджету, мінімального стримування інфляції.

На другому етапі відбувалося звільнення цін на гнітючу частину товарів і послуг у сполученні з подальшою широкою дерегуляцією внутрішнього ринку й лібералізацією імпорту при одночасному активному стримуванні зростання грошових доходів, скороченні емісії, здійсненні твердої бюджетної політики й антимонопольних мір.

Основними напрямками реформи системи закупівельних цін практично у всіх країнах Східної Європи були:

1) створення матеріальної зацікавленості в збільшенні виробництва, поліпшення структури і якості сільськогосподарської продукції, зниження собівартості й підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва;

2) відшкодування необхідних витрат на виробництво й одержання доходів, що забезпечують розширене відтворення в кооперативах;

3) створення більше тісного зв'язування між оптовими, закупівельними й роздрібними цінами;

4) перехід на застосування переважно договірних цін замість державних закупівельних цін;

5) подальше прирівнювання фінансових умов відтворення сільського господарства до умов функціонування всього народногосподарського комплексу;

6) скорочення й скасування державних дотацій на поставляють сільському господарству техніку, будівельні й пально-мастильні матеріали, добрива, запчастини;

7) підвищення ролі закупівельних цін для раціонального розміщення сільськогосподарського виробництва й стимулювання спеціалізації виробництва;

Політика в області роздрібних цін була складовою частиною економічної й соціальної політики держави, спрямованої на підвищення матеріального добробуту й культурного рівня населення. При цьому основними методами, що забезпечують стабільність роздрібних цін, минулого:

- 1) незмінний преїскурант роздрібних цін на основні продовольчі товари;
- 2) установлення роздрібних цін на нові товари виходячи з рівня діючих цін на аналогічні вироби, а також з обліком – якості й інших споживчих властивостей нових товарів;
- 3) схоронність асортиментів і збільшення продажу населенню недорогих добротних товарів;
- 4) посилення впливу державних роздрібних цін на формування цін на вільному ринку;
- 5) скорочення темпів інфляційних процесів;
- 6) стимулювання роздрібними цінами створення прогресивної структури споживання;
- 7) ліквідація існуючих перекручувань у співвідношеннях роздрібних цін на продовольчі й непродовольчі товари;
- 8) збалансування попиту та пропозиції.

Разом з тим залежно від конкретної ситуації й пріоритетності розв'язуваних проблем відповідні програми й реальні сценарії лібералізації цін у різних країнах Східної Європи мали свої особливості [4].

Державне регулювання цін в Україні здійснюється в умовах порівняно високого попиту на сільськогосподарську продукцію, продукти харчування та спаду виробництва. Наявна система цін не відшкодовує високих витрат на виробництво сільськогосподарської продукції.

Лібералізація цін в Україні розкрила міжгалузеві, структурні та цінові диспропорції в АПК, що склалися протягом тривалого періоду, і які не вдалося усунути в останні роки. Окрім того, в результаті руйнування традиційних відносин виникли нові проблеми пов'язані із загальною ціновою нестабільністю і незбалансованістю; диспаритетом цін на сільськогосподарську і промислову продукцію. На думку фахівців, модель ціноутворення в Україні повинна передбачати три різні рівні цін. Перший рівень – гарантована, або інтервенційна ціна. Гарантована ціна визначається для основних видів сільськогосподарської продукції і виступає гарантією відшкодування виробничих витрат і стабілізації структури виробництва. Це нижня цінова межа, яка включає середній рівень витрат та мінімальний рівень прибутку. Другий рівень – еквівалентна ціна, яка забезпечує середню норми прибутку основних галузей промисловості, пов'язаних з аграрною сферою. Третій рівень – стимулюючі виробництво ціни. Вони перевищують світові і враховують інтереси споживачів щодо високої якості товарів, купівельну спроможність і психологічний аспект. Комплексний підхід передбачає механізм формування цін АПК, до якої належать: відпускні та договірні ціни на засоби виробництва; закупівельні та договірні ціни на сільськогосподарську продукцію; оптові та договірні ціни на продукцію переробної промисловості; роздрібні ціни на продовольство, що реалізується по різних каналах населенню [5]. Проаналі-

зувавши теоретичний аспект ціноутворення ми прийшли висновку, що найбільш регульованою сферою діяльності в Україні є харчова промисловість.

Державою регулюються ціни на такі види продукції підприємств харчової промисловості: встановлюються граничні рівні рентабельності та торговельні націнки на дитяче харчування, хліб, борошно, передбачається регулювання цін на макаронні вироби, крупи, цукор, м'ясу та молочну продукцію, яйця, соняшникову олію; з метою підтримки вітчизняного виробника встановлюються мінімальні ціни на цукор та алкогольні напої.

З метою підтримки вітчизняного виробника встановлюють мінімальні ціни на цукор та алкогольні напої. На інші види продукції харчової промисловості встановлюються вільні ринкові ціни самим підприємством-виробником. Не поширюється регулювання рівня рентабельності при зміні цін на пиво, безалкогольні напої, кондитерські вироби, карамель, ірис, молоко згущене, коньяки, вина виноградні марочні. З метою обмеження монополізму здійснюється декларування цін на м'ясопродукти, молочну продукцію, маргарин, сіль, цукор, олію. Отже, поширення масштабу державного регулювання цін обмежує дії підприємств харчової промисловості щодо ціноутворення і вносить значні обмеження до прогнозування цін.

Враховуючи, що підприємства харчової промисловості є сировинними та матеріаломісткими і кінцева ціна на виріб залежить від ціни сировини і матеріалів, особливістю ціноутворення є залежність підприємств харчової промисловості від постачальника сировини, яким найчастіше виступають підприємства агропромислового комплексу. Загалом на підприємствах харчової промисловості вартість сировини становить 80-90% ціни виробу. У зв'язку з цим кінцева ціна на виріб залежить від ціни сировини і матеріалів, які виробляє агропромисловий комплекс. Постачальниками сировини для харчової промисловості виступають рослинництво та тваринництво.

Агропромисловий комплекс України виробляє майже всі ресурси, які необхідні для виробництва продуктів харчування підприємствам харчової промисловості за незначним винятком. Відсутню сировину підприємства харчової промисловості купують на світовому ринку, орієнтуючись на світові ціни.

Рівень конкуренції на всі продукти харчування досягли неймовірних розмірів, що свідчить про те, що сформована ціна на підприємствах харчової промисловості має відповідати кон'юктурі ринку.

Держава відповідно до Закону України "Про державну підтримку сільського господарства України", Методики визначення мінімальної та максимальної інтервенційної ціни об'єкта державного цінового регулювання, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2010 року № 159, та постанови Кабінету Міністрів України від 05 березня 2012 року № 180 "Про затвердження переліку об'єктів державного цінового регулювання з визначенням періодів такого регулювання у 2012 - 2013 р". Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.03.2012р №125 (Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства № 186 від 11.04.2012) установила мінімальні та максимальні інтервенційні ціни на об'єкти державного цінового регулювання у 2012/2013

маркетинговому періоді згідно з додатком [9, 10, 11, 12].

Мінімальні та максимальні інтервенційні ціни на об'єкти державного цінового регулювання у 2012/2013 маркетинговому періоді (у гривнях за 1 тону).

Об'єкт державного цінового регулювання	Мінімальна інтервенційна ціна (з урахуванням податку на додану вартість)	Максимальна інтервенційна ціна (з урахуванням податку на додану вартість)
Пшениця м'яка групи "А":		
1 класу	2096,00	2521,00
2 класу	1909,00	2289,00
3 класу	1800,00	2154,00
Пшениця м'яка групи "Б":		
4 класу	1729,00	2066,00
5 класу	1535,00	1911,00
Пшениця м'яка 6 класу	1490,00	1856,00
Пшениця тверда:		
1 класу	2181,00	2688,00
2 класу	1925,00	2371,00
3 класу	1813,00	2232,00
4 класу	1786,00	2199,00
5 класу	1529,00	1880,00
Жито:		
1 класу	1725,00	2139,00
2 класу	1643,00	2037,00
3 класу	1565,00	1941,00
Ячмінь:		
1 класу (для продовольчих цілей)	1725,00	2140,00
2 класу (для виробництва солоду у спиртовому виробництві)	1600,00	2008,00
3 класу (для кормових цілей)	1567,00	1968,00
Кукурудза:		
для продуктів дитячого харчування	1709,00	2119,00
для харчових концентратів і продуктів	1611,00	1998,00
для виробництва крупи і борошна	1556,00	1929,00
для виробництва крохмалю і патоки		
для кормових потреб	1500,00	1860,00
Гречка	6750,00	8370,00
Цукор-пісок (буряковий)	6000,00	6800,00
Молоко сухе	25000,00	30000,00
Масло вершкове	30000,00	38000,00
Горох:		
1 класу	3156,00	3696,00
2 класу	2888,00	3428,00
3 класу	2620,00	3160,00
Овес:		
1 класу	2640,00	3080,00
2 класу	2420,00	2860,00
3 класу	2200,00	2640,00
Просо:		
1 класу	2750,00	3250,00
2 класу	2500,00	3000,00
3 класу	2250,00	2750,00

Розглянемо методи регулювання цін на продукти харчової промисловості у Луганській області на прикладі муки та хліба.

Згідно ЗУ "Про місцеві державні адміністрації"; Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.96 № 1548 (зі змінами та доповненнями) та від 17.10.07 № 1222. Розпорядженнями голови Луганської обласної адміністрації № 1411 від 08.11.07 із змінами внесеними розпорядженням № 1469 від 21.11.07 та № 1608 від 25.11.08 встановлено державне регулювання у вигляді торгової надбавки до оптової ціни виробника (митної вартості) при реалізації хліба і хлібобулочних виробів з борошна пшеничного I і II сорту, із суміші борошна пшеничного вищого, I, II сорту та житнього обдирного, а також хліба і хлібобулочних виробів для діабетиків у розмірі 8% - місто, 10% - село. До оптової ціни виробника (митної вартості) при реалізації хліба і хлібобулочних виробів з борошна пшеничного вищого сорту 10% - місто 12% - село. Граничний розмір рентабельності 5% до повної собівартості хліба і хлібобулочних виробів з борошна пшеничного вищого сорту; з борошна пшеничного I і II сорту; із суміші борошна пшеничного вищого, I, II сорту та житнього обдирного, а також хліба і хлібобулочних виробів для діабетиків [13].

Розпорядженнями голови обласної ради № 40/833 від 14.11.07, № 41/834 від 27.11.07, № 68/910 від 02.12.08 встановлено граничний рівень торгової надбавки до оптової ціни виробника (митної вартості) при реалізації борошна пшеничного та житнього обдирного (в тому числі 5% постачальницько-збутової надбавки) у розмірі 10% (місто), 15% (село). Граничний розмір рентабельності 5% до повної собівартості борошна пшеничного та житнього обдирного. Крім того, підлягають декларуванню Зміни оптово-відпускних цін на борошно пшеничне вищого, I і II сорту, борошно житнє обдирне [14].

Висновки. Цінова політика в Україні поки що немає визначеною концепції. Існуюча система контролю за цінами неефективна і зводиться до виявлення динаміки фактичних цін та правильності їх визначення. Цінова ситуація в країні не прогнозована. Немає регіональних особливостей у цінових відносинах, незважаючи на відмінності в природно-кліматичних та економічних умовах господарювання.

Узагальнюючи, слід визначити такі особливості ціноутворення на підприємствах харчової промисловості, які дійсно вагомо впливають на формування цін.

До них слід віднести: соціальний характер продукції галузі, масштаб державного контролю та регулювання, залежність цін на продукцію від цін на сировину, інтенсивність конкуренції на міжнародному та національному ринках.

Проаналізувавши вищевикладене, пропонуємо доповнити методи регулювання встановленням цін, тарифів на енергоносії (електроенергія, газ) для підприємств харчової промисловості на рівні цін, тарифів на енергоносії, як для населення.

Література:

1. О.Г. Шпичак Ціноутворення в умовах формування ринкових відносин в АПК ;УААН,1998, стр 1.
2. О.Г. Шпичак Ціноутворення в умовах формування ринкових відносин в АПК ;УААН,1998, стр 3.
3. В.Г. Ткаченко, В.І. Богачев Ценообразование в АПК на переходом этапе к рынку, Луганск 2001, с. 43.
4. Лібералізація цін у Східній Європі: проблеми й перспективи // Питання економіки. 1992. № 4-6. С. 83.
5. Шпичак О.М. Ціноутворення в умовах формування ринкових відносин в АПК ;УААН,1998,-301 с.
6. Інформаційно - аналітичний бюлетень. Державної інспекції з контролю за цінами випуск № 2-2004р. В полі зору – ціни. – с. 14-16.
7. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: А.С.К., 2004 – С. 551-552.
8. Савчук В.П. Фінансовий менеджмент К.: Издательський дом “Максимум”, 2005. – С. 134-135.
9. Закону України “Про державну підтримку сільського господарства України”;
10. Методики визначення мінімальної та максимальної інтервенційної ціни об’єкта державного цінового регулювання, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2010 року № 159.
11. Постанови Кабінету Міністрів України від 05 березня 2012 року № 180 “Про затвердження переліку об’єктів державного цінового регулювання з визначенням періодів такого регулювання у 2012 - 2013 р.”.
12. Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.03.2012р №125 {Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства № 186 від 11.04.2012 р.
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.96 № 1548 (зі змінами та доповненнями) та від 17.10.07 № 1222.
14. Розпорядженнями голови Луганської обласної адміністрації № 1411 від 08.11.07 із змінами внесеними розпорядженням № 1469 від 21.11.07 та № 1608 від 25.11.08 р.

Рецензент: д.е.н., професор Ткаченко В.Г.

УДК 631.16:658

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Худякова Г.О., аспірант

Луганський національний аграрний університет

Стаття присвячена джерелам формування оборотних активів, що суттєво впливають на ефективність та раціональне використання оборотних активів та згруповано основні з них, що можуть використовуватися аграрними підприємствами з урахуванням сучасних умов господарювання.

The article is devoted the sources of working capital that significantly affect the effectiveness and management of working capital and grouped the main ones that can be used by agrarian enterprises in the present economic conditions.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки, реформування аграрного сектору, від своєчасного та повного фінансування запланованих заходів багато в чому залежить ефективна діяльність аграрного сектору в ці-